

**Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна рада
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький
гуманітарно-педагогічний коледж»
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»**

**Сучасна дитяча та юнацька література:
реалії і перспективи**

*Збірник матеріалів
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*

16 квітня 2026 р.

Хмельницький – 2026

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 6 від 27 травня 2026 р.)*

Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасна дитяча та юнацька література: реалії і перспективи». (Хмельницький, 16 квітня 2026 р.). Хмельницький: ХГПА, 2026. 240 с.

Рецензенти:

Каленюк Світлана, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Пірошенко Світлана, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології та зарубіжної літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

У даному посібнику розкривається зміст основних літературознавчих термінів та понять, які характеризують специфіку художньої літератури, своєрідність літературного процесу як в українській, так і зарубіжній літературі.

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2026

ЗМІСТ

БІЛОКІНЬ ДАР'Я. ЄДНІСТЬ КОМІЧНОГО Й ПОВЧАЛЬНОГО В ПОВІСТІ-ТРИЛОГІЇ ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА «ТОРЕОДОРИ З ВАСЮКІВКИ»	8
БОРІСОВА КАТЕРИНА. ВООКТОК ЯК НОВИЙ ФЕНОМЕН ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЮНАЦЬКОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11
ВАЛЬЧУК КАРІНА. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	14
ВАЛУЄВА ЮЛІАНА. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ	17
ВЕРХНЯЦЬКА ОЛЕНА. БУКТРЕЙЛЕР ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ ПІДЛІТКІВ: ВІД СПОЖИВАННЯ ДО КРЕАТИВУ	20
ГАВРИЛЯНЧИК АННА. ТРАДИЦІЙНІ ОБРАЗИ МІФОЛОГІЇ ТА ЇХНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ У ТВОРІ «БІСОВА ДУША АБО ЗАКЛЯТИЙ СКАРБ» ВОЛОДИМИРА АРЕНЄВА	23
ГОНЧАР АННА. КОНФЛІКТ ТРАДИЦІЇ ТА СВОБОДИ В ОБРАЗНІЙ СИСТЕМІ РОМАНУ МАРИНИ МАКУЩЕНКО «ТЕМНИЙ БІК БУДИНКУ»	27
ГРЕСЬКОВА СОФІЯ. ОБРАЗ ГЕРОЯ: ВІД АНТИЧНОЇ ГЕРОЇКИ ДО СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ В ДИТЯЧІЙ ТА ЮНАЦЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	30
ДЕМИДЮК ДАРИНА. СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ	33
ДЕРКУНСЬКА ІРИНА. БІБЛІОТЕКИ ЯК ОСЕРЕДКИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	36
ЗАГОРУЙКО ДАР'Я. АНТУАН ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ «МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ»: МІЖ ФІЛОСОФІЄЮ, ЛІТЕРАТУРОЮ ТА ПЕДАГОГІКОЮ ..	38
ЗАТВАРНИЦЬКА ДАРИНА. БІБЛІОТЕРАПІЯ: КНИГА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДИТИНИ	42
ЗЮЗІНА ОЛЕКСАНДРА. СЕМАНТИКА І ФУНКЦІЇ ОБРАЗУ КОНЯ У ФЕНТЕЗІЙНОМУ ДИСКУРСІ: МІЖ ФОЛЬКЛОРОМ І АВТОРСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ВОЛОДИМИРА АРЕНЄВА «БІСОВА ДУША, АБО ЗАКЛЯТИЙ СКАРБ»)	45
КАРАСЕВИЧ ОКСАНА. МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ ЛІРИЧНИХ ТВОРІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ	48
КИКИЛИК АЛІНА. ЕКРАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ	53

КОВАЛЬСЬКА ВАЛЕРІЯ. ЕКЗИСТЕНЦІЙНА МОДЕЛЬ ПОДОРОЖІ В КАЗЦІ-ПРИТЧІ ЕММИ АНДІЄВСЬКОЇ «КАЗКА ПРО МАНДРІВНИКА»	57
КОВАЛЕЦЬ ЛІДІЯ. ШЕВЧЕНКОЗНАВЧИЙ МАТЕРІАЛ ЯК ФОРМА НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ: ДОСВІД ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ДИТЯЧОГО ЖУРНАЛУ 1930-Х РОКІВ «УКРАЇНСЬКА ЛАСТІВКА»	62
КОВТОНЮК ВЛАДИСЛАВА. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ	65
КОЗЯРУК СОФІЯ. ПСИХОЛОГІЯ ДИТИНСТВА У ЛІТЕРАТУРНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО	68
КОНДРАТЮК СОФІЯ. ОБРАЗНА СИСТЕМА В ОПОВІДАННІ «МАРСІАНИ» П.ВИШЕБАБИ У КОНТЕКСТІ АНТРОПОЛОГІЧНОГО ВИМІРУ СУЧАСНОЇ МІЛІТАРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	71
КРИЩУК ВАЛЕНТИНА. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО	75
КУРЛЯНЦЕВА ІННА. ІДЕЯ ЛЮБОВІ ДО БАТЬКІВЩИНИ У ТВОРЧОСТІ ТЕТЯНА МАЙДАНОВИЧ (НА ПРИКЛАДІ ВІРША «КРАЇНА УКРАЇНІЯ»)	78
ЛАВРИНЧУК ОЛЬГА. УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	83
ЛЕГЕНЧУК ОЛЕКСАНДРА. СИНТЕЗ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ТА ВИГАДАНОГО В ОПОВІДАННІ ЛЕСІ ВОРОНІНОЇ «БІЛИЙ ПТАХ ПОВЕРНУВСЯ ДОДОМУ»	85
ЛУКАШЕНКО СОФІЯ. СИСТЕМА ОБРАЗІВ І МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА ПОВІСТІ ОЛЕНИ ГАЛАТ «НАРОДЖЕНИЙ ПУСТЕЛЕЮ» У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПІДЛІТКІВ	88
ЛУКАШИК ВАЛЕРІЯ. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЧИТАННЯ СЕРЕД МОЛОДІ	91
МАСЛО ОЛЬГА, ШЕМЕТ ПОЛІНА. МЕТОДИЧНА СТРАТЕГІЯ ВИВЧЕННЯ ПРИГОДНИЦЬКОЇ ПОВІСТІ ЮЛІТИ РАН «МАВКА ВЕРБИЧКА Й ПЕСИГОЛОВЦІ»	93
МАХОВСЬКА СВІТЛАНА. АРХЕТИП ГЕРОЯ-БОГАТИРЯ ТА ЙОГО ТРАНСФОРМАЦІЯ У ПОВІСТІ О. ГАВРОША «НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ ІВАНА СИЛИ»	96
МИХАЙЛЕНКО ВІКТОРІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ. ГЕРОЙ-ПІДЛІТОК У СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕКСТУ: ХУДОЖНЬО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НАРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ	100
МИХАЙЛОВСЬКА ОЛЕНА. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «ГОНІХМАРНИК» ДАРИ КОРНІЙ	102

МОЛОКУС СОФІЯ. ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС ЮРІЯ ВИННИЧУКА ЯК ДИТЯЧОГО АВТОРА	106
НЕМЕШ ДАРИНА. РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ РЕЦЕПЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЗАСОБАМИ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВА	109
НЕСТЕРУК ВІКТОРІЯ. ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ФОРМУВАННІ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ	114
НІКІТОВА ІННА. ФЕНОМЕН «НОВОЇ ЖІНКИ» В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ	121
ОЛІЙНИК ЛЮБОВ. ОСОБЛИВОСТІ НАРАТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОМАНІВ МИХАЙЛА ІВАСЬКА «ЯЛОВОХУС» І «ДЕВ'ЯТЬ КРОКІВ НАЗУСТРІЧ ВІТРУ»	127
ОСТРОВСЬКА АЛІНА. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ СТВОРЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШИХ КЛАСАХ	129
ПАВЛІШЕНА ЛЮДМИЛА. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ПАРАЛЕЛІ В ПОВІСТІ СЕРГІЯ ОКСЕНИКА «ЛІСОМ, НЕБОМ, ВОДОЮ»: ВІД КАЗКИ ДО ПОСТАПОКАЛІПСИСУ	137
ПАСЕКА ЯНА. ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПАРАДИГМА СТРАХУ В МАЛІЙ ПРОЗІ ІВАНА БАГРЯНОГО	143
ПЕТРЕНКО ДАРІЯ. ТЕМА НАРОДНОГО СПРОТИВУ У ПОВІСТІ ІВАНА ФРАНКА «ЗАХАР БЕРКУТ»	148
ПРОШЕНКО СВІТЛАНА. МЕДІАОСВІТНІЙ КОНТЕНТ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ПРОЗИ: ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	152
ПОДГОРНЮК ОЛЕКСАНДРА. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СМІЛИВОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДЛІТКА У ПОВІСТІ ЛЕСІ ВОРОНИНОЇ «ТАЄМНЕ ТОВАРИСТВО БОЯГУЗІВ, АБО ЗАСІБ ВІД ПЕРЕЛЯКУ № 9»	156
ПОЛЬОВА АНАСТАСІЯ. ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	159
ПОХИЛЮК АНАСТАСІЯ. ІЄРАРХІЯ ЛІСОВОГО КОСМОСУ В ДРАМІ-ФЕЄРІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ЛІСОВА ПІСНЯ»	163
ПОХИЛЮК ОЛЕНА. ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ПІДЛІТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТВОРЧОСТІ ЙОАННИ ЯГЕЛЛО	168
ПРИЙМАК ІННА. РОЗВИТОК ЧЕСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА З ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ДО СЬОГОДЕННЯ	173
ПРИЙМАЧУК КАТЕРИНА. МОТИВ ВТРАТИ І ПОШУКУ У ТВОРІ «МЕМУАРИ ЛІСУ» МІКАЕЛЯ БРЮНА-АРНО	176

РОГУЛЯ КАТЕРИНА. СИНТЕЗ МУЗИКИ ТА ТЕКСТУ В ОПОВІДАННІ ГНАТА ХОТКЕВИЧА «ДВА ШУМИ»: МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ АУДІАЛЬНИХ ОБРАЗІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ .	179
РУДИК АНАСТАСІЯ. АНТИЧНИ ЕПОС І СУЧАСНЕ ФЕНТЕЗІ: ЕВОЛЮЦІЯ ГЕРОЯ	181
СЛОНЕВСЬКА ІРИНА. МЕНТАЛЬНА ДЕТЕРМІНАЦІЯ ОБРАЗУ ГЕРОЯ В СУЧАСНІЙ ЗАРУБІЖНІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ	185
СЛЮЗКО ВАЛЕНТИНА. ДРАМА В ДІЇ: ПЕРФОРМАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	188
ТЕРЕЩУК ВАЛЕНТИНА. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ	192
ТИМЧУК ОКСАНА. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ	196
ТРУБАЙ ОКСАНА. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	198
ФЕДІК ЖАННА. РЕТРОРОМАНИ ОЛЬГИ САЛПІ ЯК ЖАНРОВИЙ РІЗНОВИД ІСТОРИЧНОЇ ПРОЗИ	202
ФІЛІНЮК ВАЛЕНТИНА, ЛЮБЕЦЬКА РАЇСА. ОПОВІДАННЯ ВАСИЛЯ ГОРБАТЮКА «ПЕРШЕ МІСЦЕ» НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ В СЕРЕДНІХ КЛАСАХ ЗЗСО	205
ХАРКАВЛЮК АНАСТАСІЯ. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ СУЧАСНИХ ШКОЛЯРІВ ...	209
ЦИБУЛЬКО АНГЕЛІНА. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНИХ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ)	213
ЧУРСІНА АНАСТАСІЯ. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ	216
ШАПОВАЛОВА АНАСТАСІЯ. ДИТИНОЦЕНТРИЧНА МОДЕЛЬ СВІТУ В ПОЕЗІЯХ ГАЛИНИ КИРПИ	219
ШВЕЦЬ ТЕТЯНА. СТРАТЕГІЇ КРИТИЧНОГО ЧИТАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ОПОВІДАННЯ В. ДРОЗДА «БІЛИЙ КІНЬ ШЕПТАЛО»)	222
ШЕМЕТ ПОЛІНА. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПОВІСТІ НЕБИ КРАЙЧИК НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ	227
ЩАСЛИВА КАРІНА. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ НУШ	229

ХАНЧУК ІННА, ЯНКОВИЧ ОКСАНА. ПОЛІФОНІЧНІСТЬ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОЇ СИСТЕМИ ПОВІСТІ-КАЗКИ М. ПАВЛЕНКО «РУСАЛОНЬКА ІЗ 7-В, АБО ПРОКЛЯТТЯ РОДУ КУЛАКІВСЬКИХ» ЯК ОСНОВА ВИРАЖЕННЯ ЦІННІСНИХ УСТАНОВ ПЕРСОНАЖІВ» .	232
ЯРМІЙ АНГЕЛІНА. ПОЕТИКА ПЕРЕХОДУ МІЖ СВІТАМИ У РОМАНІ «КОРОЛІВСТВО» ГАЛИНИ ПАГУТЯК	236

11. Рачковська І. Ідея метемпсихозу у творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки та Юліуша Словацького. *Українська полоністика*. 2024. Вип. 22. С. 64–72. DOI: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.22.2024.phyl-3>.
12. Токмань Г. Л. Екзистенціальне прочитання художнього тексту в старшій школі: філософсько-методичний аспект : монографія. Київ : Академія, 2021. 215 с.
13. Турган О. Д. Феномен синтезу національного й античного міфу в драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». *Засіяно рясно — колоситься щедро : науковий збірник на пошану доктора філологічних наук, професора Володимира Качкана*. Івано-Франківськ, 2020. С. 289–298.
14. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів : у 14 томах. Т. 3 : Драматичні твори (1909–1911) / ред. Т. Данилюк-Терещук. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. 616 с.
15. Уліщенко В. В. Екоцентрична парадигма сучасної літературної освіти : від міфопоетики до екологічної компетентності : навч.-метод. посібник. Харків : Основа, 2024. 256 с.
16. Фасоля А. М. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія на уроках літератури в умовах НУШ : теорія і практика діалогічного навчання. Київ : Педагогічна думка, 2020. 240 с.

Похилюк Олена,
кандидат філологічних наук, старший
викладач кафедри української філології
Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний
коледж»

ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ПІДЛІТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТВОРЧОСТІ ЙОАННИ ЯГЕЛЛО

Сучасний літературний процес у Польщі на зламі ХХ–ХХІ ст. позначений інтенсивним формуванням та відокремленням літератури для підлітків як автономного художнього феномену, що в межах західної термінології отримав назву «Young Adult» (YA). Цей перехідний етап у становленні особистості, який за класифікацією Фонду народонаселення ООН охоплює віковий діапазон від 14 до 19 років, став центральним об'єктом уваги письменників, що прагнуть відійти від традиційного «насаджування норм і правил» [4, с. 10]. Як зазначає М. Карт, підліткова література здобула остаточну незалежність та відокремилася від дорослої чи дитячої літератури в середині 90-х рр. ХХ ст. [1, с. 125]. У польському філологічному дискурсі цей процес супроводжувався радикальною зміною парадигми: від ідилічних або суто пригодницьких сюжетів автори перейшли до так званої «проблемної прози» та «нового реалізму», де домінує психологізм та екзистенційна тривога. Провідний польський дослідник

Г. Лещинський характеризує це явище як «ініціативну прозу мережевого покоління», що малює глибокий портрет молоді кінця ХХ – початку ХХІ ст., яка позбавлена коріння, достовірної ідентичності та перебуває в стані «духовної бездомності» [3, с. 17]. Польська дослідниця А. М. Чернов наголошує, що сучасна модель YA-літератури в Польщі остаточно відмовилася від ролі автора-ментора на користь суб'єктивізації оповіді, де голос підлітка стає визначальним у структурі тексту [2]. Це зумовлює перетворення підліткової повісті на «дзеркало повсякденності», у центрі якого постає герой, що загострено відчуває недосконалість світу, стикається з несправедливістю, соціальним відчуженням та браком комунікації з дорослими [7, с. 13]. Завдяки широким можливостям для інтерпретації, такий тип роману становить значний інтерес для сучасних літературознавчих і лінгводидактичних досліджень, оскільки дозволяє аналізувати внутрішній світ підлітка через складні процеси самопізнання та пошуку ідентичності [6, с. 158].

Феномен сучасної польської підліткової літератури неможливо розглядати поза контекстом творчості Йоанни Ягелло, яка разом із Барбарою Космовською та Малгожатою-Кароліною Пекарською сформували нове обличчя жанру. Твори Ягелло, зокрема її широковідома «гастрономічна» серія, стали взірцем сучасної зарубіжної підліткової літератури, що порушує актуальні соціально-психологічні та морально-етичні проблеми [6, с. 157]. Місце письменниці в літературному процесі визначається її здатністю інтегрувати складні, часом табуйовані теми – такі як депресія батьків, сирітство, пошук ідентичності та сімейні таємниці – у форму захопливого наративу, що поєднує риси реалізму, психологізму та детективу. Як стверджують сучасні дослідники творчості Й. Ягелло, через використання молодіжного сленгу та діалогічної форми авторка досягає автентичності у відображенні світогляду сучасних підлітків, що робить її романи значущими не лише для читацького загалу, а й для наукових літературознавчих і лінгводидактичних досліджень [6, с. 157].

Жанровою домінантою творчості Йоанни Ягелло є формат «романної серії» або циклу, що дозволяє детально простежити еволюцію персонажа протягом тривалого часу. Починаючи з роману «Кава з кардамоном» (2011), письменниця вибудовує тетралогію про Халіну (Лінку) Барську, до якої згодом увійшли «Шоколад із чилі», «Тирамісу з полуницями» та «Молоко з медом». Така структурна організація відповідає запитам молодіжної аудиторії на серійність, проте Ягелло наповнює цю форму глибинним психологізмом. Характерною рисою її циклу є стильовий синкретизм, у якому гармонійно поєднуються об'єктивне та суб'єктивне, реальне та детективне, натуралістичне та сентиментальне [6, с. 159]. Важливою ознакою підліткової літератури в трактуванні Ягелло є голос наратора, що відображає внутрішній світ героя без надмірного моралізаторства, адже авторка пише «дружньо, зрозуміло, доступно, голосами й словами своїх персонажів» [7, с. 22].

У польському літературознавстві 2020-х років активно обговорюють трансформацію образу героя в літературі YA. Якщо раніше підліткова книга

мала виконувати виховну функцію через чітке протиставлення позитивних і негативних дій, то в прозі Ягелло конфлікти набувають багатогранності. Наратив фокусується на «ініціаційній прозі мережевого покоління», що малює портрет молоді, позбавленої коріння, яка часто перебуває в стані духовного бездомів'я [7, с. 20]. Героїня Ягелло Лінка постає як нонконформістська особистість, що має спільні риси з Голденом Колфілдом Дж. Д. Селінджера, бунтуючи проти аморального та бездушного світу дорослих [6, с. 160]. Цей бунт не є безцільним – він спрямований на розкриття правди, що прихована під маскою добропорядності. Так, детективна інтрига в «Каві з кардамоном» стає метафорою розкриття «скелетів у шафі» дорослого світу, де головна героїня змушена самотійно розгадувати сімейну таємницю, поки її мати перебуває в депресивному стані [6, с. 161].

Особливе місце в жанровій системі романів Ягелло посідає символізм назв, що створює своєрідний емотивний код авторки. С. Журба зауважує, що кулінарний аспект стає метафорою життя головної героїні: дівчина «варить каву, моделюючи її смак, творячи свій рецепт», що символізує її самотійне будівництво власної долі, де невдачі та розчарування «присолоджені» першим коханням [5, с. 41]. Цей метафоричний ряд продовжується в наступних частинах серії, де гіркота чилі чи солодкість полуниці маркують певні етапи дорослішання. Психологізм прози Ягелло проявляється також через хронологічну організацію тексту – розділи книг позначені місяцями року, що дозволяє читачеві відчувати часові межі сюжету та динаміку внутрішніх змін героїні [6, с. 160]. Такий підхід робить романну серію не просто послідовністю подій, а цілісним процесом формування особистості, де кожен етап має своє емоційне забарвлення.

Контекст сучасної польської прози для молоді неможливо уявити без проблеми «Love crazy», яку досліджує С. Журба на основі концепції Р. Епштейна. Це своєрідна форма батьківської любові, при якій відчувається байдужість та небажання знайти душевний контакт із дитиною [5, с. 42]. У творах Ягелло ця проблема набуває особливої гостроти: мати Лінки, занурена у власну драму, відгороджується від доньки, спілкуючись лише через записки. Це спричиняє «ефект равлика», коли кожен член сім'ї закривається у своїй «хатинці», втрачаючи здатність до емпатії [6, с. 161]. Саме в подоланні цієї відчуженості, у переході від дитячого егоцентризму до розуміння проблем дорослих і полягає шлях дорослішання Лінки. Як зазначає В. Черевченко, письменниця майстерно передає психологічний портрет героїні, яка через випадкову знахідку старої фотографії змушена інакше поглянути на світ і навчитися не лише розбиратися в ситуації, а й пробачати [8, с. 500].

Рецепція творчості Йоанни Ягелло в Україні стала знаковим явищем для вітчизняного видавничого ринку. Завдяки перекладам Божени Антоняк та діяльності видавництва «Урбіно», польська модель підліткового роману була успішно адаптована до українського культурного простору. Як вказує З. Провальна, книги Ягелло вдало поєднують молодіжну лексику та художність тексту, що забезпечує їм місце серед бестселерів та включення до шкільної

програми із зарубіжної літератури [7, с. 34, с. 38]. Це свідчить про універсальність проблем, порушених авторкою: криза в стосунках, пошук ідентичності, перша закоханість та соціальна адаптація є релевантними для підлітків незалежно від їхньої національної приналежності.

Жанрові ознаки «романної серії» у Ягелло також включають елементи містичності та використання підсвідомих імпульсів персонажів. Лінка неодноразово бачить пророчі сни, що значно підсилюють інтригу та слугують засобом відображення внутрішніх страхів [6, с. 162]. Форма сну як ефективний прийом передачі підсвідомого дозволяє авторці вийти за межі чистого реалізму, додаючи роману філософського підтексту. Такий синтез жанрів – від детективу до психологічної драми з елементами містики – робить прозу Ягелло складною багаторівневою структурою, орієнтованою на інтелектуального читача-підлітка, який шукає в літературі не лише розваги, а й відповідей на одвічні питання [6, с. 159].

Важливо зазначити, що Йоанна Ягелло як представниця сучасної польської літератури YA свідомо уникає дидактизму, який був притаманний попереднім поколінням авторів. Її позиція – це завжди бути на боці молоді, визнаючи за підлітками право на слабкість та помилки. У своїх інтерв'ю письменниця наголошує, що світ дорослих є недосконалим, і діти часто розуміють ситуацію краще за батьків [7, с. 39]. Ця ідеологічна настанова визначає структуру її творів, де герой самостійно проходить шлях від наївного сприйняття реальності до гіркою, але необхідного усвідомлення складності життя. Таким чином, творчість Йоанни Ягелло в контексті польської Young Adult літератури 2020-х років постає як еталонний зразок реалістично-психологічної прози, що через форму романної серії забезпечує глибоку рецепцію соціально значущих конфліктів сучасності.

Місце Йоанни Ягелло в літературному процесі зумовлене також її роллю в дестигматизації складних соціальних тем. У польському суспільстві питання депресії чи перебування в психіатричній лікарні тривалий час були табуованими, проте Ягелло вводить їх у дискурс підліткової літератури, роблячи зрозумілими для юного читача [7, с. 43]. Її романи стають інструментом самопізнання для підлітків, які в складних життєвих обставинах проходять шлях осмислення життєвих цінностей [6, с. 157]. Унікальність авторського ідіостилу полягає в гармонійному поєднанні буденності обставин із винятковою напруженістю внутрішнього життя персонажів, що дозволяє розглядати її творчість як вагомий внесок у розвиток сучасної європейської філології та перекладознавства.

Отже, феномен польської літератури Young Adult у творчості Йоанни Ягелло репрезентує якісно новий рівень художнього осмислення підліткового віку. Жанрові ознаки її романної серії – від гастрономічного символізму до детективної структури та психологічного синкретизму – створюють унікальний художній простір, де актуальні проблеми сучасності отримують глибоке літературне втілення. Місце Ягелло в сучасному процесі визначається не лише її популярністю в Польщі та Україні, а й формуванням нового канону

молодіжної прози, вільної від стереотипного насаджування норм і правил [5, с. 38]. Її тексти стають майданчиком для діалогу між поколіннями, де через «гіркуватий присмак кардамону» відкривається справжній смак дорослого життя.

Список використаних джерел:

1. Cart M. *Young Adult Literature : From Romance to Realism*. Chicago : American Library Association, 2010. 242 p. chitannyam_oskilki_ye_bagato_29.07.2022). media_n1287404 (дата звернення: 01.04.2026)
2. Czernow A. M. Powieść dla młodzieży jako pole walki pro podmiotowość. *Dzieciństwo. Literatura i Kultura*. 2020. T. 2. Nr 1. S. 35–52.
3. Leszczyński G. *Pani Nikt*. Kielce, 2010, S. 17.
4. Баран У. С. Дитяча та підліткова література: процеси ідеологічної та естетичної канонізації-деканонізації. *Література. Діти. Час. Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2016. Вип. VI. С. 8–17.
5. Журба С. Психологія підлітка у романі «Кава з кардамоном» Йоанни Ягелло. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2018. Вип. 11. С. 37-48.
6. Похилук О. Проблематика й жанрово-композиційні особливості роману для молоді Йоагги Ягелло «Кава з кардамоном». *Folium*. № 6. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. С. 157-162. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2025>.
7. Провальна З. Психологія підлітка у творчості сучасних польських письменниць (на матеріалах Йоанни Ягелло, Барбари Космовської, Малгожати Кароліни Пекарської) : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 035.033 Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2022. 85 с.
8. Черевченко В. Особливості картини світу підлітка у творі Йоанни Ягелло «Кава з кардамоном». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2019. Випуск 187. С. 496-501. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/1248331.pdf> (дата звернення: 01.04.2026).